

Nunatsinni kigutigissaasunit meeqqat inuusuttuaqqallu kigutilussutigisartagaat caries pillugu nu-taarsiassat nuannersut.

2007-imi suliniut taaguuserneqarsimasoq CARIES STRATEGI GRØNLAND (CSG – Nunatsinni caries-ip akiorniarneqarnerani suliniuteqarneq) pillugu Nunatsinni Kigutigissaasut aammalu Københavnimi Kigutilerinermik Ilinniarfiup akornanni suleqatigiinneq aallartinneqarpoq. Tamatumani siunertarineqarpoq nunatsinni meeqqat amerlavallaartut siornatigumut sanilliullugu kigutiminnik caries pissutigalugu putoqalersoorlutik kigutilutsinnaveersaartinneqarnissaat. Ingerlaannartumik paasineqarpoq kigutilerisut meeqqat kigutaannik ilaartuisarnerinnaatigut ajornartorsiut qaangerneqarsinnaanaviangitsoq, akerlianiilli suliniuteqarnermi isiginiarneqartariaqartoq aalaakkaasumik pinaveersaartitsiniarluni suliniuteqarnerit aallunneqarnerulernissaat. Nunatsinni kigutigissaanermik suliaqartut amerlanerpaartaat Danmarkimningaaneersuusarput, aammalu piffissami sivikitsuinnarmi soorlu qaammatit 3-6-it missaani nunatsinni sulisuusarlutik. Taamaattoqarneralu aalaakkaasumik pinaveersaartitsinissaq siunertaralugu suliniuteqarsinnaanissaq ajornakusoortorujussuanngortarluni. 2008-mili siunniunneqarpoq pinaveersaartitsineq eqqarsaatigalugu kigutilerisut suleqatigalugit qitiusumik suliarinnittuussussanik nunatsinni KIGUTIGISSAASUT aallaavigineqartariaqartut. Aammattaaq siunniunneqarpoq meeqqat piffissaq aalajangersimasoq qaangiukkaangat kigutilerisuliatinneqartarnissaat aaqqissuussiffigineqartariaqartoq, tamatumaniilu siunniunneqarluni meeqqap ataatsimik ukioqalerneranniit 15-inik ukioqarluni meeqqat atuariannit aninngitsiarnera tikillugu qulingiluariarluni kigutilerisuliatinneqartassasoq. Tamatumunnga tunngaviuvoq naluneqanngimmat kigutit sorliit caries-imit ajoquserneqarnerusarnerisut. Kigutit immuttuutit eqqarsaatigalugit tamanna pinerusarpoq erlippakkut, pingaartumillu kigutit imminnut kalluartartut qaavi ajoquserneqarnerusartut. Inuunerup sinnerani kigutigineqalersussat eqqarsaatigalugit meeqqap 6-init 12-it tungaanut ukioqalernerani kigutissat naajartortut "ulorianartorsionerpaasarput" pingaartumillu kigutissat tamorratigineqartussat kigutit qulliit alliillu imminnut kalluartarnerminni ajoquserneqarsinnaasarlutik.

Ataani takussutissami takutinneqarpoq meeqqap inuusuttuaqqallu qulingiluariarluni kigutilerisumukartinneqartarnissaannut piffissaliussat, aammalu kigutilerisuliarnerni tamani sordiaat isiginiarneqartassanersut taakkartorneqarsimallutik. Aalajangersimasumik aggersitsisarnerit saniatigut meeqqat kigutimikkut ajoquteqalersussatut inissisimasut piffissani allani aamma aggersarneqarsinnaasarput, tamatumaniilu misissuisarnerit saniatigut caries-mit ajoquseriartorneqarnerat pinaveersaartinniarlugu suliarineqartarlutik, tassaniilu misissortinnerit nalinginnaasut pineqanngillat.

Inernerit siulliit:

Suleqatigiit 2008-mi siunniussimavaat CSG-imik suliniuteqarneq 2018-p tungaanut nalilersorneqartassasoq nalilersuinerlu siulleq 2012-mi ingerlanneqassasoq. Tamatumani CSG-mik suliniuteqartut 2010-miilli mee-
raaqqat 8-nik qaammateqalersullu misissugarisimasat 2012-mi 3-nik ukioqalereersimapput, tamatumali sa-
niatigut meeqqat 9-nik ukioqalersimasut, 2009-miilli 6-nik ukioqaramilli malinnaavigineqalersimallutik. Naliler-
suinissat ajornannginnerutikkumallugit meeqqat nalilersuinermi malinnaavigineqartut annertunerusumik kigu-
timikkut putoqalersimassanngillat, kigutaarsinnikuusimassanatik tamatumali saniatigut kigutimikkut

ilaartortinnikuusimassanatik. Anguniakkat tamakkiisumik isigalugit kigutilerisunit kigutigissaassunillu naalungiarsuit kigutigisimappassuk **defs=0**-mik taaguuserneqarsimapput, annerumaallu kigutiguagassaat **DMFS=0**-mik taaguuserneqarsimallutik. Suliniuteqarnerup CSG-p 2008-mi atuutilersinneqarnerani meeraaqat 64%-ii **defs=0**-mi inissisimasuusimapput, taavali 2012-mili 3-nik ukioqartut 76%-ii taamatut naliliiffiqeqarsinnaasimallutik. Taamatullu 2008-mi meeqqat pineqartut 57%-mi inissisimariarlutik, 2012-mi 9-nik ukioqalernerminni 65%-ii **DMFS=0**-mi inissisimasuusimapput. 2008-mi 3-nik ukiullit eqqarsaatigalugit meeqqat 47%-ii kisitsinermi aallaavigneqariarlutik, 2012-mi 9-nik ukioqartut 79%-ii misissuinerni aallaavigneqarsimapput. 2012-imi meeqqat 3-nik ukioqartut tamakkerlugit 75%-ii aallaavigneqarput, 2012-mi nunatsinni meeqqat 9-nik ukioqartut 88%-ii aallaavigneqarsinnaalersimapput. Tamakkulu imatut paasineqassapput CSG-p 2008-mi atuutilersinneqarnerata kingoma misissuinerni toqqammaviusut tutsuiginarnerulersimallutik. Nunatsinni kigutigissaanernut tunngatillugu nalilersuisimanerit, aningaasat nalikilliarnerannut sanilliussinikkut aningaasartuutaasartut 2008-miilli allannguuteqangaarsimangitsut.

Kigutigissuunissamik suliaqartut neqeroorutaat

Meeqqanut 1.juli 2007- ip kingorna inungorsimasunut.

Meerarsi qaaqqussavarput - pulaarfissanilu siullerni arfineq mærluusuni ilagissavarsi!

Pulaarneq Meeqqap ukiua Suut suliarineqassappat?

1	Qaammateqarpoq 8 miss.	Immuttuutai siullit puttussimasuteqqartussavavut qanorlu paarinissaat ilanngullugu.
2	Qaammateqarpoq 14 miss.	Immuttuutaasa erlipaavi siullit puttussimapput immikkullu it tumik paarisariaqarlutik.
3	Qaammateqarpoq 26 miss.	Immuttuutaasa erlipaavi tunorliit puttussimapput qaavilu mianernarmata qanoq paarinissaat takutissavarput.
4	3-t miss. ukioqarpoq	Immuttuutaasa erlipaavi imminnut atuumasorujussuupput taakkulu akunnerisa qanoq salinnissaat ilinniassavarsi aamma kigutai misissussavavut.
5	Ukiui 4 1/2 miss.	Kigutai misissussavavut immaqalu qinnguararlugit kigutigissartarnerlu eqqartorlugu.
6	5-6-inik ukioqarpoq	Erlippaaq ataavartussaq siulleq puttussimalerpoq. Misissortissooqqanorlu kigutaatalilluar tarnissaa ilinniassavarsi - aamma imaassinnaavoq qaava lakkeripput.
7	Qulingiluut miss. ukioqarpoq	Erlippaat imminnut atuumasorujussuupput. Putoqarnerisut misissussavavut immaqalu qinnguararlugit.
8	11-12-it miss. ukioqarpoq	Erlippaap ataavartussap tullia puttussimavoq. Taassumalu qanoq salillu artarnissaa ilinniassavarsi - tassami takujuminaaqigami.
9	15-it miss. ukioqarpoq	Erlippaat ataavartussat tamarmik puttussimalerput assullu akunneri imminnut attuumallutik. Oqaloqatigiissutiginnissaa pisariaqarpoq - kigutai misissorneqassapput pisariaqarpallu qinnguararlugit.

- Ulaakkut unnukkullu kigutitit salillu artakkitt
- Meeqqavit kigutai qulinik ukioqalernissaa tikillugu salit tassavatit
- Kigutit qaqrssaataat sakkor tuumik fluoritalik atortaruk - 1450 ppm pitsaanerpaavoq
- Ulluinnarni mamakujuut, safti sodavandillu pinaveersaakkitt

KIGUTIGIK !

Suliarinnittut: Kim Ekstrand aammalu Vibeke Quist, Institut for Odonlogi-meersut (oqar. +45 35 32 67 00), suleqatigineqarlutik Nunatsinni Kigutigissaavimmit kigutit nakorsaanerat Olina Hansen, Jette Christiansen aammalu Christian Christiansen. Taamatutaaq Nunatsinni Kigutigissaavimmi sulisuusut suleqataanerat pillugu qutsateqarfigaavut.

Tigusiffik: *The impact of a national caries strategy in Greenland after 4 years. Ekstrand KR, Qvist V. Int J Paediatr Dent. 2014 Oct 17. doi: 10.1111/ipd.12138*